

INTERVIJA

Ar ANDRI TEIKMANI sarunājas AIVA KANEPONE

Pārdomām vajadzeja tikai vienu dienu

FOTO – JĀNIS DEINANTS (FOTOCENTRS) UN NO PERSONISKĀ ARHĪVA

Kad Latvijas vēstnieku ASV **ANDRI TEIKMANI** uzaicināja pievienoties Egila Levita komandai, viņam pārdomām vajadzēja tikai vienu dienu. Un kopš 5. augusta viņš ir Valsts prezidenta kancelejas vadītājs. Bet Rīgas svētku priekšvakarā jāatceras arī tas, ka tieši Andris Teikmanis bija pirms Rīgas mērs neatkarīgajā Latvijā. Un pilsētas atslēgas viņš saņēma laikā, kad Rīga bija pavisam citāda.

AIVA: Kad jūs uzrunāja Valsts prezidenta kancelejas vadītāja darbam, jums bija atlicis vēl gads vēstnieka amatā ASV. Cik laika jums vajadzēja, lai dotu jāvārdū?

ANDRIS: Vienu dienu. Jau nākamajā dienā devu atbildi. Aprunājos ar sievu, un viņas reakcija bija diezgan interesanta – viņai jau bijušas aizdomas, ka, ievēlot šo prezidentu, es varētu saņemt zvanu ar darba piedāvājumu. Arī prezidentam teicu, ka viņš mani izbrīnīja, bet nepārsteidza. Šī bija arī mana izvēle dотies ātrāk atpakaļ no Vašingtonas. Doties atpakaļ uz mājām vienmēr ir labs lēmums! (Smaida.) Bet nedomāju, ka izdarītu tādu izvēli, ja man to piedāvātu kāds cits.

Kā jums šķiet – kādēļ uzaicināja tieši jūs?

Es domāju, prezidents izvēlējās komandu, kuru pazist, cilvēkus, kuru uzskatus zina. Mēs iepazināmies pirms trīsdesmit gadiem – 1989. gadā, kad es kā tikko nodibinātās Latvijas Juristu biedrības pārstāvis piedalījos Pasaules latviešu jaunatnes kongresā Haiko, Somijā. Tas bija mans pirmsākums ārzemju brauciens. Toreiz mēs pieņēmām memorandu par Molotova–Ribentropa pakta piecdesmitgadi, un mēs ar Egilu Levitu šo memorandu nesām uz padomju vēstniecību Helsinkos. Tā īsti pat nezinājām, vai mūs ielaidīs un – vai izlaidīs! Bet mūs pieņēma kāds no vēstniecības diplomātiem, pieņēma arī memorandu, noklausījās argumentus

un – galvenais – pēc tam arī izlaida ārā. Kopš tā laika mēs esam ļoti labi pazīstami, es gribētu domāt, ka esam draugi.

Kas ir tie darbi, kas jums palika nepabeigtī Amerikā vēstnieka amatā?

Bija plāni gan attiecībā uz vizītēm, gan apmeklēt latviešu kultūras centrus, nācās arī atteikt apmeklējumu vasaras skolā *Kursa Rietumkrastā*, ir iesākti vairāki kultūras projekti. Bet zinu, ka visi iecerētie labie projekti tiks pabeigti. Reti gadās, ka atbrauc jauns vēstnieks, visu iesākto noslauka un sāk no gala. Māris Selga, kas turpinās darbu Vašingtonā, ir profesionālis ar labām zināšanām par Ameriku, jo jau ir tur strādājis. ASV ir drošās rokās!

Kas jums Amerikā bija lielākais izaicinājums? Jūs turp devāties dažus mēnešus pirms ASV prezidenta vēlēšanām.

Tas arī bija lielākais izaicinājums. Jo šī administrācija, kas pēc vēlēšanām nomainīja iepriekšējo, ir ļoti atšķirīga. Te lielu lomu spēlēja prezidenta Trampa izvēle un kritēriji. Bet kritēriji arī mainās. Ja sākumā lielu daļu portfeļu uzticēja ģenerāliem, tagad visi ģenerāli ir projām!

Es noteikti domātu par to, ka Rīga – pilsēta, kas jau ir Eiropas mēroga kultūras centrs un ko iecienījuši daudzi tūristi no Eiropas – daudz vairāk varētu būt inovāciju centrs. Rīgā varētu arī optimizēt transporta sistēmu, un to varētu darīt pēc tiem pašiem principiem, ar kādiem mēs savulaik sākām.

Vai laikā, kad bijāt Rīgas mērs, arī jūs kāds mēģināja korumpēt?

Tādu problēmu man nav bijis. Man apdraudējumi vairāk saistījās ar šaušanām, ar barikādēm un omonu, nevis korupciju. Tiesa, reiz dzirdēju, ka man kaut kur esot četrstabu dzīvoklis, tikai nezināju tam adresi! (Smejas.) Un, kad mani intervēja žurnālisti, viņi brīnījās, ka mēs ar bērniem visi četri dzīvojām vienā 14 kvadrātmētru istabīņā pie manas sievas vecāku ģimenes.

Pagāja četri gadi amatā, un jūs vairs nebalošķītājies – kāpēc?

Jo diplomātiskais dienests bija mans jaunības sapnis. Pēc skolas beigšanas gandrīz aizbraucu uz Maskavu studēt diplomātiju, tomēr pārdomāju, jo nevēlējos būt padomju diplomāts. Taču 1993. gadā toreizējais ārlīetu ministrs Georgs Andrejevs man piedāvāja kļūt

Ar Egilu Levitu nesām memorandu uz padomju vēstniecību Helsinkos un nezinājām, vai mūs ielaidīs un izlaidīs.

Dienā, kad iznāks šīs žurnāls, būs sākusies Rīgas svētku nedēļa. Jūs bijāt pirms Rīgas domes priekšsēdētājs neatkarīgajā Latvijā. Ar ko atšķiras tā Rīga, kuras atslēgas nonāca jūsu rokās toreiz?

Tas laiks nav salidzināms ar šo! Es sāku darbu pilsētā, kurā daudz telpas un vietas aizņēma padomju karaspēks. Notika sistēmas maiņa. Tas bija arī laiks, kad rubļus nomainīja *repsiši* un tos pēc tam lati. Inflācija tika mērīta desmitos procentu katru mēnesi. Mainījās ipašumtiesības, parādījās jēdziens privātīpašums. Atceros, tā bija pirmā pieredze, kad mēs Rīgas domē pielietojām tirgus principu degvielas iepirkumā pilsētas autobusiem, un – mums par lielu brīnumu – cena nokrita uz pus! Tad sākām saprast, kā darbojas tirgus. Tas bija milzīgu pārmaiņu laiks.

Bet tagad ir jābūt izaugsmes laikam. Domāju, ka pilsēta var attīstīties arī citādi, nekā tā attīstījusies pēdējos gados – pat nerunājot par visiem korupcijas gadījumiem. Bet tā ir pilsētas vadības atbildība.

Ja jūs šobrīd būtu Rīgas mēra krēslā – ar ko jūs sāktu?

PIETURĀMES

- Jurists, diplomāts un politiķis.
- Dzimis 1959. gada 29. novembrī.
- 25 gadus pavadījis diplomātiskajā dienestā – bijis Ārlīetu ministrijas valsts sekretārs, Latvijas ārkārtējais un pilnvarotais vēstnieks Eiropas Padomē, Vācijā, Krievijā, Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotajā Karalistē, Austrālijas Savienībā un Jaunzēlandē, kā arī ASV.
- Pirms tam strādājis par tiesu izmeklētāju un tautas tiesas tiesnesi.
- Bijis ievēlēts par LR Augstākās padomes deputātu un balsojis par Neatkarības deklarāciju.
- 1990. gada kļuvis vispirms par Rīgas pilsētas Tautas deputātu padomes priekšsēdētāju, pēc tam par Rīgas domes priekšsēdētāju.
- Kopš 5. augusta – Valsts prezidenta kancelejas vadītājs.
- Precējies, sieva Inguna, bērni Ieva un Oskars.

Andris, Inguna, Ieva
un Oskars, tiekoties
ar Baraku Obamu.

par vēstnieku. Toreiz atteicos, jo bija jā-pabeidz termiņš pilsētas domē. Bet, kad tas beidzās, nolēmu, ka ir laiks realizēt jaunības sapņus, un kļuvu par diplomātu. Tas notika tieši pirms 25 gadiem.

Diplomāta karjerā jums bijusi Vācija, Lielbritānija, Krievija... Kas jums šķiet interesantākais no tā, ko esat piedzīvojis?

Interesantākais laikam bija pārmaiņas. Katrā no valstīm, kur biju vēstnieka amatā, šajā laikā notika nozīmīgas pārmaiņas. Eiropas Padomē tas bija laiks, kad bija jāsakārto prioritātes pirmajā Eiropas organizācijā, kurā mēs ie-stājāmies. Kad tas bija izdarīts, sākās zināma rutīna, un man gribējās jaunu izaicinājumu. Toreizējam ārietiņu ministram Valdim Birkavam apjautājos, vai mani varētu nozīmēt vietā, no kurās sākotnēji atteicos, – Vācijā. Tur arī nonācu, un Vācijā tas bija laiks, kad valdība pārvācās no Bonnas uz Berlīni un viss vēstnieku korpušs līdzī, un arī laiks, kad Vācija fundamentāli izmainīja savu attieksmi par Baltijas valstu uzņemšanu NATO un Eiropas Savienībā. Savukārt, kad strādāju Krievijā, tas bija ļoti intere-sants posms, kad mēs sakārtojām savas attiecības ar šo valsti un noslēdzām robežīgumu. Pavērās durvis arī ekonomiskajiem sakariem, kaut gan Krievija, protams, nav paredzams un stabils ekonomiskais partneris.

No Maskavas mani atsauca ātrāk, lai es klūtu par Ārietiņu ministrijas valsts sekretāru, un šajā amatā mana pirmā darba diena 2008. gada 1. decembri beidzās ar valdības ārkārtas sēdi pulksten 22 vakarā. Sākās krizes laiks. Man bija uzdevums saglabāt ārietiņu dienestu, un es centos to izdarīt. Lai arī daudzi kolēģi bija jāatlaiž no darba un jā-samazina algas, tomēr mēs saglabājām vēstniecību tiklu. Savukārt Londonā es nonācu laikā, kad sākās lielā brek-sita diskusija un notika referendums par Skotijas neatkarību. Savu dienestu

Vai nu klikšķis ir, vai nav.
Klikšķis bija, un nākamgad būs
30 gadi, kopš esam kopā.

tur beidzu tūlit pēc breksita referenduma. Bet Amerikā ierados pāris mēnešu pirms vēlēšanām. Droši vien esmu veiksmīgs cilvēks, ja man trāpās būt vietās, kur notiek lielas pārmaiņas.

Kad iepazināties ar savu sievu Ingunu, viņa jau bija svešvalodu pa-sniedzēja augstskolā. Ko jūsu dzīves pārmaiņas nozīmēja sievai?

Tas nozīmēja lielu upurēšanos, un viņa bija gatava ziedot savu karjeru. Inguna bija laba profesionāle angļu filoloģijā, bet vēlāk attīstīja arī jaunas zināšanas un kādu laiku, kamēr bijām Latvijā, arī lasīja lekcijas par protokuļu, profesionālo komunikāciju un biznesa ētiku.

Esmu sievai ļoti pateicīgs, ka viņa bi-jusi man līdzās visus šos gadus. Es ne-varētu tik aktīvi darboties diplomātijā,

ja blakus nebū-tu viņas. Sieva bija tā, kas uzaudzināja mūsu bērnus par kārtīgiem latviešiem un patriotiem, kuri neaizmirsis latviešu valodu, jo tas bija stingrs noteikums – mājas ir no svešvalodām brīva zona! Punkts, un bez diskusijām. Lai gan mūsu bērni bez latviešu valodas spēj brīvi runāt un rakstīt arī trijās svešvalodās.

Inguna ir bijusi mans galvenais balsts visus 25 gadus. Vēstnieka darbā ir ārkārtīgi daudz iespēju sociālo kontaktu veidošanai, un bieži tas notiek caur to tiklu, ko veido vēstnieku dzīvesbiedri, rikojot publiskās diplomātijas pasākumus, popularizējot Latviju un iegūstot jaunus draugus. Ir bijuši gadījumi, kad citādi nevarēju tikt kādai nozīmīgai amatpersonai, bet varēju to izdarīt caur šo tiklu. Arī profesionāli man bija prieks, ka vienmēr varu paļauties uz Ingunas perfektajām zināšanām angļu valodā.

Bet kopumā darbs diplomātiskā-jā dienestā nav gimenēm draudzīgs. Dzīvesbiedri dara milzīgu darbu, ie-gulda savu energiju un zināšanas, pre-ti nesaņemot nekādas garantijas un nodrošinājumu. Šī ir lieta, pie kurās jāstrādā nopietni. Savulaik, kad prezidents Valdis Zatlers rikoja vēstniekiem Ziemassvētku pieņemšanas, programmā bija arī pieņemšana pilī, un prezidenta dzīvesbiedre Lilita noteikti gribēja, lai piedalās arī vēstnieku dzīvesbiedri, bet es, būdams Ārietiņu ministrijas valsts sekretārs, sapratu, ka tas nemaz nav tik vienkārši, jo daudzu vēstnieku ģimenes ir izjukušas.

Ko jūsu sieva darīs tagad?

Grūti pateikt, jo Universitātē at-griezties diez vai vairs būs iespējams. Skatīsimies!

Ingunai ir cits uzvārds – Penīke. Kādēj tā?

Pirmkārt, Penīku dzimta ir godā-jama un sena kuršu koniņu dzim-ta. Otrs iemesls – tajā laikā, kad mēs precējāmies, viņa bija pasniedzēja,

un pasniedzēji reizēm mēdza nemainīt uzvārdus. Tā mēs palikām katrs savā uzvārdā, un tas šad un tad radjis ārvalstis jautājumus – kāpēc vienas ģimenes locekļiem ir tris dažādi uzvārdi? Es esmu Teikmanis, mana meita ir Teikmane, bet sieva ir Peniķe.

Jūsu bēri Oskars un Ieva studēja Minhenē?

Abi bēri izvēlējās pilnīgi citu virzienu nekā viņu vecāki – mēs ar Inguru studējām humanitārajās jomās, bet bēri izvēlējās tehnisku novirzienu. Meita kļuva par ķīmiķi, dēls studēja inženieriju. Abi bēri ir skolojušies franču izglītības sistēmā, jo franču liceji ir visā pasaule, un tajos ir identiska programma, tomēr studijām Ieva izvēlējās Minheni, kur atrodas viena no labākajām Eiropas universitatēm. Pēc tam viņa pierunāja arī brāli. Pašlaik abi ir beiguši studēt un uzsākuši darba gaitas, un es ceru, ka pēc kāda laika šo pieredzi izmantos Latvijā.

Bēri piedzima, kad jau bijāt uz ugunsliņijas – mēra amatā?

Jā, mana meita Ieva ir dzimusi 1990. gada novembrī, kas arī bija trauksmains bridis. Tā vietā, lai dotos uz Dzemdību namu viņai pakal, man nācās ar helikopteru doties uz Novopolocku, kur ķīmiskajā kombinātā bija notikusi liela nooplūde, un Daugava bija saindēta. Lidojot pāri Daugavai, es redzēju, kā zivis peld pa upi ar vēderiem uz augšu. Toreiz bija jāsaprot, kas tā par vielu, cik daudz tās ir izlījis un kādas no tā būs sekas.

Ko bēriem nozīmēja tas, ka sākās jūsu diplomāta karjera?

Viņi tad bija diezgan mazi, un viņiem tas nozīmēja iespēju mani redzēt biežāk. Kamēr strādāju Rīgas domē, bēri mani vairāk redzēja pa televizoru nekā dzīvē, jo es agri no rīta devos prom un vēlu atgriezos. Dēls rādīja uz mani ar pirkstu televizorā, un meita sēdēja uz palodzes, skatījās pa logu un sauca: tēti, nāc mājās! Viņiem sākotnēji bija diezgan divains priekšstats – kaut kur ir kaut kāds tētis, bet kāpēc viņš šad un tad parādās mājās? Tikai vēlāk, man sākot diplomāta darbu, mums izveidojās istas vecāku un bērnu attiecības.

Jūs ar Inguru esot iepazinušies, piņējot uz Universitātes kāpnēm. Tagad esat atmetuši?

Jā, tā tas bija, bet esam atmetuši jau stipri sen. Mūsu bērni bija karojoši pretpipētāji. Biju regulārs pipētājs astoņdesmitajos gados, kad strādāju par izmeklētāju policijā, toreizējā milicijā. Šī darba vienīgā labā ipašība bija tā, ka pēc tam neviens darbs nelikās par grūtu. Bet kādā brīdi es sabrukū no pārstrādāšanās un nokļuvu slimnīcā.

Milicijas izmeklētāja darba vienīgā labā ipašība bija tā, ka pēc tam neviens darbs nelikās par grūtu.

Man bija kādi 27 gadi. Tad nolēmu, ka man jāatmet piņēšana, un biju tikai svētdienas piņētājs, bet vēlāk sapratu, ka man nav vajadzigs arī tas. Šo lēmumu nekad mūžā neesmu nozēlojis. Labāk nodarboties ar skriēšanu, un tos abus savienot pagrūti. Taču patēsībā mūs ar Inguru kopā saveda dziesma, jo uz tām kāpnēm mēs satikāmies pēc kora mēģinājuma. Es dziedāju korī *Juventus*, bet Inguna *Canto*.

Jūs bildinājāt Inguru ļoti driz pēc iepazīšanās. Kādēļ tik strauji?

Laikam mans sestais prāts teica: «Jā! Ir! Šī ir tā izvēle!»

To nevar racionāli izskaidrot. Vai nu klikšķis ir, vai nav. Klikšķis bija, un nākamgad mums būs 30 gadi, kopš šīs klikšķis notika. Tad jau bija pareizais!

Vai jums ir kādas aizraušanās?

Noteikti mūzika. Koris iedeva tādu kārtigu grūdienu, sapratni un interesi par mūziku, un tas paliek uz mūžu. Man ārkārtīgi patik laba klasiskā mūzika un opera, un arī tāpēc priečajos, ka esam atpakaļ Latvijā. Esam centušies baudīt operu visās valstīs, kur dzīvojām, un ipašs prieks, ka bieži varējam vadošajās lomās redzēt latviešu uzvārdus – Egils Siliņš, Inese Galante, Elina Garanča, Aleksandrs Antoņenko, Kristine Opolais, Andris Nelsons, kas diriģē Bostonas simfonisko orķestri. Visur var atrast apliecinājumu, ka Latvija pasaule ir mūzikas lielvalsts.

Bez kora dziedāšanas jums ir arī citas aizraušanās, esat noskrējīgs daudzus maratonus. Vai tagad tam visam pietiks laika?

Korim nepietiks laika, jo koris – tas ir nopietni, un pa pusei darit es neprotu. Ar skriēšanu ir citādi. Skrienu katru dienu – tas ir pieradums pusmūža garumā, no kura grūti atteikties. Bet tam ir arī praktiska lietderība, jo skriēšana ne tikai palīdz sevi uzturēt pietiekami labā fiziskā formā, bet arī neļauj uzēst alus vēderīķu, kas var notikt ļoti viegli. Ja no ritīm paskriek, tad labi var just, cik daudz vakarā esi apēdis vai izdzēris. Ja ir ļoti intensīvi jāstrādā, laba fiziskā forma ir ārkārtīgi nepieciešama. Ja man tādas nebūtu, nezīnu, vai varētu izdarīt to visu, kas man bijis jādara.

Kad devāties uz Maskavu, jums kolekcijā bija 200 vīna pudeles. Kā Amerikā klājies jūsu vīnu kolekcijai?

Es to nesauktu par kolekciju, bet vēl Francijā sāku turēt mājās labu vīnu, lai varētu šad un tad pabaudit. Atgriežoties Rīgā, kur mums ir dzīvoklis un nav pagraba, nācās nopirkt palielu ledusskapī, kur varām ievietot divsims pudeles. Mēs šad un tad labprāt uzaicinām uz vakariņām draugus, un tad varu paraknāties ledusskapī un kaut ko labu izvilk. Milestībai uz labu vīnu ir diezgan sena vēsture mūsu ģimenē, un tā ir daļa no mūsu dzīves stila.

Surp atceļojis arī kaut kas no amerikāņu viniem. Tas bija simboliski – kad pirmo reizi apmeklēju Napas ieļeju, pilnīgi nejauši pirmā vīnotava, kurā ieģājām, bija *Stag's Leap*. Tā ir vīnotava, kas 1976. gadā Amerikas viniem atrāva durvis uz pasauli, jo tās 1973. gada vīns Parizē uzvarēja aklajā sacensibā. Tas bija šoks visai pasaulei, ka amerikāņi prot gatavot izcilus vīnus. Un šī uzvara pasaulei atklāja jēdzienus Kalifornijas vīni un Napas ieļeja.

Esat sasniedzis vēstnieka karjeras virsotni, un vēstnieka darbā Amerikā jums bija atlicis gads. Ja jūs neuzaicinātu šim postenim – ko jūs darītu tālāk pēc gada?

Godīgi sakot, nebiju sācis par to no pietni domāt. Biju ieplānojis sākt domāt rudeni.

Un kāda ir sajūta, sācot šo jauno darbu?

Tas ir liels izaicinājums. Es arī apzinos, ka cilvēku cerības uz šo prezidentu ir ārkārtīgi lielas, no viņa gaida ārkārtīgi daudz. Skaidrs, ka prezidents nebūs burvis ar brīnumnūjiņu un visu nepārvērtis, tomēr viņš daudz ko var ieteikmēt Latvijas politiskajos procesos. Egilam Levitam noteikti ipaši tuvs ir tiesiskums un likuma vara, kam ir milzīga nozīme valsts attīstībā, jo to ārkārtīgi bremzē tieši vecās tradīcijas un izpratne par to, kā jāpārvalda valsts un cik liela nozīme ir kādai sarunāšanai vai vienkārši korupcijas elementiem. Es domāju, ka prezidents par prioritāti noteicis to, lai cilvēki varētu paļauties uz savu valdību un paļauties uz tiesām. Cerības ir lielas, un darba būs daudz. Ceru arī, ka cilvēki izpratīs – mūsu valsti vara pieder ne tikai prezidentam. Prezidenta vara Latvijā ir līdzsvarojoša un ieteikmējoša, bet neatņem varu un atbildību ne valdībai, ne tiesām, ne parlamentam.